

32k
18

EPISTOLARI
DE ANTIQUIS
QUINTILIANI EDITIONIBUS
DISSERTATIO.

Clarissimo Viro D. JOHANNI CLERICO
MICHAEL MAITTAIRE S. D.

HUic Epistolari, Vir insignissime, Dissertationi occasionem dedit BURMANNUS: qui non solum ex mole litteraria, quâ subinde nostrorum Bibliopolarum Officinas onerat; sed etiam ex illiberalibus contumeliis, quas in te solet intorquere, quibusque litigiosa istius ad VELLEIUM scatet Præfatio, satis innotuit. Miror equidem, quid homini in mentem venerit, ut me impeteret. Te, magni nominis virum, aggrediendo, nonnihil gloriolæ sperare vel victus potuerat. Me autem, obscurum prorsus & ignotum æquè ac ignobilem, meaque opuscula nullius molis, nullius ponderis, nullius momenti, malignè carpendo, quantulam vel victor reportabit laudem? At licet minimè verear, ne meum, quantulumcunque sit, nomen per hujus censuram quicquam imminuatur; non tamen mihi temperare potui, quo minus Professori isti ferocienti, verbosoque magis quàm formidabili, paucula in meâ recenti BONEFONII Editione reponerem. Uter nostrum magis in culpâ sit; qui lacesavit prior, an qui respondit; & an in respondendo modestiæ & urbanitatis limites egressus sim, & te & quemlibet æquum Lectorem appello.

Ægre profectò verbum vel unum cum BURMANNO, cujus diu nomen, & Opera nesciebam, commutare voluisssem, nisi quod nondum adeò imbecillo & inertis sim animo, ut sub ejus ferulâ acquiescam. Mihi mitius est ingenium, quàm ut cum quoquam inimicitias primus fuscipiam; non tamen adeò tardum, ut indictis memet ultro subjiciam. Impar (fateor) isti homini congressus sum. Hoc enim

(A)

enim

C. 2903.

23

enim pugnax mordaxque scribendi genus mihi novum est prorsus & infuetum; Huic disputationes ejusmodi concertationum plenæ sunt à longo (ut audio) tempore familiares & ferè quotidianæ. Ab hoste tot litigiis assidue exercitato mihi valde metuendum fore putaverim, nisi causæ meæ æquitate confiderem, eandemque possem argumentorum vi, non inani verborum strepitu, & impotenti conviciorum armaturâ, defendere.

Is in QUINTILIANO, quem modò grandi gravique (ut solet omnia) Commentationum ex variis panniculis consutarum strue cumulatam, non sinè sui nominis identidem mentione (nescio an ad majorem summæ modestiæ ostentationem) sæpius inculcatâ, enixus est, *Annales* obliquè tangit *Typographicos*: sed ita evenit, ut, dum nodum quærit in scirpo, & reprehensionis ansam arripit, ipse etiam allucinetur; non minoribus, quàm alii, quos tanto fastu & insolenti arrogantia quo jure quâque injuriâ castigat, erroribus obnoxius. Statueram hujus, ubi *Annalium* fit mentio, loci disquisitionem rejicere ad *Appendicem*, quam promisi; in qua multa restituentur errata, multa adjicientur omiſſa. Omnes enim litteratos oravi, ut mihi, quid peccaverim, quid præterierim, candidè indicent; pollicitus me iis (& ipsi BURMANNO, si modò ad amiciores scribendi rationem se componat) publicas gratias acturum. At quoniam longum erit Lectorem expectare, dum *Appendix* exeat; visum est in præsentia de rarâ illâ & sanè infrequenti (cùm BURMANNUS, tot litteraturæ copiis instructus, hanc hætenus ignoraverit) *Institutionum* editione, de quâ iste in sui Catalogi limine non modò incerta sed & falsa quædam attulit, differere; nec Libri principis notitiam, quam, cùm primum *Annalium* Volumen scriberem, nondum eram affecutus, diutius premere.

Antequam rei, quæ in quæstione versatur, veritatem dispiciam; quoniam BURMANNUS Joannis DE LA CAILLE auctoritatem adduxit, neque ego ipsam defugiam, non possum non huic viro devinctum me fateri; cujus *Historiæ de Re Excusoria & Libraria*, Operi magnâ sanè industriâ & multo labore confecto, litteratis utilissimo, tantum debeo, ut absque eo fuisset, mea de STEPHANIS aliisque celebrioribus *Typographis* Parisiensibus *Historia*, *Annalésque Typographici* subsidiis necessariis caruissent. Nullum profectò unquam prætermittam aliorum merita laudandi locum; carpendi & detrahendi partes mihi ingratissimas morosis invidisque *Momis*, bene merendi insciis, bene meritorum *Zoilis*, lubentissimè mandabo.

Revertor ad rem propositam, nempe QUINTILIANI *Institutionum* editionem, quam Romæ ab ULRICI GALLI prælo operâ CAMPANE prodiiſſe apertè (si quis eam non viderit) docet JOHANNIS AN-

DREÆ Aleriensis Episcopi Epistola ad PAULUM II. alteri earundem Romæ apud CONRADUM SWEYNHEYM & ARNOLDUM PANNARTZ anno 1470. Editioni præfixa.

— Hunc [QUINTILIANUM] proximis caloribus Urbis diebus mediocri curâ recognovimus minore sanè labore quàm cæteros : propterea quòd ab homine ordinis nostri excellenti antè traditus erat alteri talium opificum officinæ imprimendus , cujus etiam Epistolam in Volumine nostro transtulimus ; ut quod vir doctissimus de QUINTILIANO senserit , ex nostris quoque codicibus intelligeretur ; utque mihi alioquin hòc tempore febrienti aliquid de dictandi operâ demeretur : qui facillè præsentem quoque Epistolam addere nostro Operi supersedissem , nisi quòd S. tuæ nostra omnia jam inde ab initio conatûs hujus audacioris munera consecravi. Tu vive in æternum , Pontifex Sanctissime. Anno Dominici natalis M.CCCC.LXX. Pont. verò tui anno septimo.

Non certè alium voluit ANDREAS per hominem sui ordinis excellentem quàm CAMPANUM Episcopum Teramensem ; non aliam , quàm ULRICI GALLI , quâ CAMPANUS in suis Libris edendis utebatur , officinam. De Loco igitur , Editore , & Typographo nulla est controversia. Sed ad quæstionem de anno institutam accedo : de quâ ut meliùs Lector cognoscat & judicet , verba ipsa BURMANNI , & clariss. JOHANNIS DE LA CAILLE , cujus testimonio se tuetur , præmittam ; deinde illius opinionem refellam , hujus sensum perperam ab illo acceptum exponam ; denique certi aliquid , quòd & ille suum errorem (si velit) possit agnoscere , & hic clariùs intelligatur , proponam.

En BURMANNI verba :

- 1468. „ Romæ. apud Ulricum HAN sive GALLUM in fol. quam
 „ curavit Jo. Ant. CAMPANUS, Vid. DE LA CAILLE
 „ *Histoir. de l'Imprimerie* p. 17. in fol. Hanc omisit Mich.
 „ MAITTAIRE, in *Annalibus Typographicis*.
- 1470. „ Romæ apud Conradum SWEYNHEYM & Arnoldum PAN-
 „ NARTZ in fol. quam curavit J. ANDREAS Episcopus
 „ Aleriensis. Hac usus est GIBSON.
- 1471. „ Venetiis apud Nicolaum JENSON in fol. quam curavit OM-
 „ NIBONUS Leonicens. Ex cujus Præfatione aliquid adducit
 „ MAITTAIRE, unde discere potuerat, triennio ante jam
 „ prodiisse QUINTILIANUM.

En JOHANNIS DE LA CAILLE verba :

- „ Au même temps Uldaric LE COCQ vint aussi à Rome , ce
 „ qui donna sujet à l'Evêque de Torano , nommé Joannes Antonius
 „ CAMPANUS, qui avoit été son Correcteur, de faire à sa louan-

„ ge cette Epigramme, qui est rapportée par FAËRNU S, & in-
 „ serée à la fin des *Philippiques* de CICERON imprimées par Ulda-
 „ ricus avant l'an 1470.

„ *Anser Tarpeii custos Jovis, &c.*

„ Cet Uldaric LE COCQ étoit de Vienne en *Austriche*, que Vo-
 „ LATERRAN dit avoir été celui qui imprima Saint AUGUSTIN
 „ de la *Cité de Dieu* en Latin in folio, & le LACTANCE in folio
 „ en 1468. en suite de quoi il imprima TITE-LIVE, QUINTI-
 „ LIEN, les *Tusculanes*, les *Philippiques* & les *Oraisons* de CICERON
 „ en 1468. Il imprima aussi environ l'an 1470. l'*Histoire universelle*
 „ de Roderic SANTIUS, Espagnol de nation, que le Pape PAUL II.
 „ fit Gouverneur du Château S. Ange, & Evêque de *Palentine*, à
 „ la fin de laquelle est ce Dictum :

„ *Ego ULDARICUS GALLUS sine calamo*
 „ *aut pennis eundem Librum impressi.*

Id nunc probare aggrediar, ex JOHANNIS DE LA CAILLE
 verbis, rite collatis & expensis, nullam QUINTILIANI anno 1468.
 Editionem fuisse probabilem.

Ex verbis [— en suite de quoi il imprima TITE-LIVE, QUIN-
 TILIEN, les *Tusculanes*, les *Philippiques*, & les *Oraisons* de CI-
 CERON en 1468.] facile colligere potuisset acutissimus BURMAN-
 NUS, repetitionem illam, anni 1468. non ex JOHANNIS DE LA
 CAILLE mente, sed ex Operarum (quod sæpe evenit) typogra-
 phicarum lapsu factam. Hæc loquendi formula [en suite dequoi]
 planè monet annum à præcedente diversum intelligi, & in postero-
 re loco legi potius oportuisse 1469. Neque aliter suus sententiæ
 constabit sensus. Ad hæc, ne gratis id dixisse, & merâ niti con-
 jecturâ videar, cum *Tusculane Quæstiones* anno 1469. *Philippicæ Ora-*
*tion*es & LIVII *Decades*, anno non indicato, apud ULDARICUM
 HAN sive GALLUM, excusæ sint; id vero fuit proximum, ut
 QUINTILIANUS etiam, quem eodem, quo illæ prodierunt, tem-
 pore impressum scribit JOHANNES DE LA CAILLE, anno aut
 1469. aut incerto lucem aspexerit.

Errores typographici, qui Lectores attentos vix fallunt, & hu-
 manos non offendunt, ex connexorum verborum serie & sensu Scrip-
 toris rectè percepto facile observantur. Sic numerorum in anno
 1468. pro 1469. vitium modò notatum statim ex clausulâ proximè
 præcedente deprehenditur. Sic etiam in BURMANNI textu oc-
 currentem vocum [in fol.] post [p. 17.] repetitionem, cum ad
 JOHANNIS DE LA CAILLE Historiam (quæ non in fol. sed in
 4.to impressa est) nequeat referri, abundare nemo non sentit: quale
 mendum,

mendum, à me procul absit, ut Professori longè sagacissimo impu-
tem, qui hoc ipsum folium dispungendum ac denuo excudendum
curaverat. At malè sit lævis istis Typographis, per quorum in-
diligentiam boni illius viri fama omni (quod & ipse novit) exceptio-
ne major quamvis lædi non possit, cura tamen adeò manifestè lu-
ditur.

Nollem profectò adversus BURMANNUM esse iniquior, aut in
illum *Burmannianâ* libertate invehi: nam (a) flosculos ejus eloquentiæ
propriis audacter usurpando nolo Professoris singulari elegantiâ ver-
borum morumque comitate eminentissimi peculium compilare. Ego
itaque, cui nulla cautio nimia est, ne culpam in immerentem trans-
feram, aliquando suspicabar in loco, quem ex ejus Catalogo suprâ
citavi, numerum 1468. Operarum incuriâ vitiatum fuisse, aliûm-
que, nescio quem, ab inerranti Professore designatum. At illam
cautionem amovit testimonium JOHANNIS DE LA CAILLE, quo
se muniebat: & quamvis putaverim omnem ab hâc in Operas errorem
transferendum, ille tamen, qui eundem transcripserat, nec animad-
verterat, solus errâsse videbatur. Si me secus, atque æquum est,
de eâ re censuisse ratio convincat, quicquid damni (si quod queat
à tantillo in tantum virum cadere) tulerit, retractatione publicâ co-
nabor refarcire.

Alius autem mihi eximendus restabat scrupulus; nempe id, quod
ex CAMPANI Epistolâ (quam ab ANDREÂ *Alerienfi* in suam Edi-
tionem translata consulere BURMANNO licuisset) comperiebam:
LIVII apud UDALRICUM HAN Editionem QUINTILIANI
apud eundem Editioni antecessisse. *Utinam* (ait CAMPANUS)
quod nuper in LIVIO Papiensis nostri jussu conatus sum facere, ut esset
quàm emendatissimus, idem nunc hortatu tuo & in QUINTILIANO
licuisset, &c.

Non igitur hæc & illa eodem tempore, uti JOHANNIS DE LA
CAILLE calculus innuere vibebatur, prodierunt.

Livianæ Editionis annus, quem neque Editor CAMPANUS nec
HAN Typographus adjicere voluerunt, incertus est. Illam autem,
si QUINTILIANO (juxta sensum, quem BURMANNUS *Johanni DE LA*
CAILLE affinxit) annus 1468. assignetur, necesse erit remittere ad
annum 1467. quo aliquid ex UDALRICI Officinâ productum ne-
mo (quantum scio) adhuc affirmavit. Illam itaque erat verisimi-
lius anno aut 1468. aut 1469. luce publicâ donatam fuisse; proximò-
que nempe aut 1469. aut 1470. successisse QUINTILIANUM.

Denique OMNIBONI *Leonici* verba, in QUINTILIANI *Ve-*
netâ

(A 3)

(a) Præfat. BURMAN. in VELLEIUM. — Cléricanæ frontis aut negligentie —
pauperrimi Reip. literariæ emendatoris —

6 DISSERTATIO DE ANTIQUIS

netâ per NICOLAUM JENSON ann. 1471. Editione, disertè me non docebant, quod ex iis didicit, & me didicisse voluit BURMANUS. — *Tertio ante* (ait LEONICENUS) *Librum ipsum auditoribus nostris exponere aggressus vitiatum repereram* — In meis *Annalibus* (pag. 93.) me didicisse fateor per hæc verba aliquam, quæ *Venetam* præcesserat, Editionem significari. Annum autem 1468. discere nec potui nec possum. Quâ Arithmeticæ ratione utatur BURMANNUS, nescio. Certè ab anno 1471. quo hæc scribebat LEONICENUS, annus 1469. tertius est. Porro annus ille tertius ad tempus, quo LEONICENUS prælegere hunc Authorem aggressus est, seu incepit, an quo Author ipse primùm typis expressus fuerit, referretur, hærebam; nec non ambigebam, de Impressis an Manuscriptis ageret.

Demum ex variis, quas ultro citròque mecum agitabam, rationibus, quum nulla satè mihi placeret; quum neque JOHANNIS DE LA CAILLE fidem, non ex ullâ Viri peritissimi ignorantia, sed ex fortuitâ Operarum in eo loco negligentia suspectam, elevare; nec ei in re, quam argumenta tum ex ipso, tum aliunde petita dubiam reddiderant, confidere voluerim; tutius putavi illam Editionem tantisper omittere, dum ex ipsâ Libri (si quando occurreret) inspectione certior fierem. Rem si maturius & minus festinanter pensitasset BURMANNUS, qui me nimis in Classicis edendis festinationis insimulat; non adeò temerè & inconsultè de illius QUINTILIANI anno pronuntiasset; neque meum in eâ re, quam juxta mecum ignorabat, silentium sinistrè notasset. Hoc silentium ut ab illius critica vindicarem, conjecturas illas, quibus me, dum fui veritatis incertus, torquebam, proposui: nunc verò certiore totius rei notitiam nactus, gaudeo me id, quod certum est, docere posse BURMANNUM; qui me, quod incertum erat, didicisse voluit. Circuitione uti, ubi rem ipsam loqui licet, otiosum est & odiosum: eoque nomine vituperandus ob disputationis præcedentis tædium meritisimò fuisset, nisi ab isto Homine reprehensus necesse habuisset integrum quæstionis statum planè explicare; quò decidat Lector, quis erraverit; illène, qui in re dubiâ, quod erat vero dissimile, obtrahit; an ego, qui, dum verum scire non poteram, tacere malui; Poëtæque optimi consilio usus, quod tractatum nitescere posse desperabam, reliqui. Sed nolo Lectorem his ambagibus ulterius obtundere.

Londini quatuor QUINTILIANI *Institutionum* vidi Exemplaria ex illâ principe Editione, de cujus anno dubitabatur.

„ QUINTILIANI *Institutiones*; *Romæ*, in viâ *Papæ* prope
„ Sanctum *Marcum*, die tertiâ mensis *Augusti*, Anno Salutis
„ M.CCCC.LXX.

QUINTILIANI EDITIONIBUS. 7

„ M. CCCC. LXX. PAULO Veneto Papâ II. florente , anno
 „ ejus VI.

Non jam me sollicitum habebit LEONICENI triennium. Il-
 lum BURMANNO nodum solvendum relinquo , si ei , quod antea
 de illo conjeci , displicuerit : hætenus satis est veram suæ Editio-
 nis ætatem QUINTILIANO , extra omnem controversiam , af-
 feruisse.

In BURMANNI *Prolegomenis* occurrunt hæc :

„ CAMPANI Præfatio, ex ANGELI POLITIANI Præfatio-
 „ ne in *M. Fab. QUINTILIANI Institut. Oratorias.*

„ QUINTILIANUM verò non nos quidem illum &c. usque
 „ ad comperta sint.

Titulum illum nequaquam intelligo ; & unde noster Professor ex-
 scripserit, ignoro. Ipsa , quibus Titulum istum commentus est ,
 verba sunt pars orationis , quæ inter POLITIANI Opera (ann.
 1498. *Venetiis*, & ann. 1499. *Florentiæ* edita) legitur ; at præfixo
 hoc Titulo :

„ ANGELI POLITIANI Oratio super FABIO QUINTI-
 „ LIANO, & STATII *Sylvis*.

Aliud adhuc superest erratum haud ita leve , de quo se tantum
 virum ab homine adeò infra se posito moneri patietur BURMAN-
 NUS. CAMPANI Epistola QUINTILIANI *Institutionibus* ab ipso
 procuratis præfixa non ANTONIO MORETO , sed Cardinali *Se-
 nensi* inscribitur : quod BURMANNUM (si aliam ann. 1470. QUINTILIANI Editionem in ipsius Catalogo recensitam viderit) nequi-
 bat latuisse. Sed in eâ re me antehac non fuisse BURMANNO dili-
 gentiorem neutiquam dissimulabo. In eundem errorem incidi (*An-
 nal.* pag. 53.) dum verba ipsa MICHAËLIS FERNI, qui CAM-
 PANI conscripsit Vitam & Opera collegit , imprudens repeterem.
 Sed errorem illum gravissimum, & plurimos alios, quibus illa CAM-
 PANI Operum Editio miserè contaminatur, æquum est transferre in
 supinam Typographorum incuriam , de quâ (CHEVILLERIO
 teste pag. 156. *L'Origine de l'Imprimerie de Paris*) FERNUS justis-
 simè & acriter conqueritur.

Post hanc QUINTILIANI *Institutionum* Editionem suo certo
 tempore circumscriptam, addere non pigebit alias quasdam UDAL-
 RICHI HAN Editiones, huic partim prævias, partim coævas : quarum
 quoniam oculatam fidem accepi, faciliùs postea potero genuinæ in lo-
 co ex JOHANNIS DE LA CAILLE Historiâ suprâ citato & (ni
 fallor) erratis Typographicis corrupto lectionis (bonâ viri in
 his

8 DISSERTATIO DE ANTIQUIS

his rebus exercitatissimi veniâ) restitutionem tentare.

CICERONIS de Oratore *Libri tres*, Romæ per ULRICUM HAN de Vienna Anno Domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, die quinto mensis Decembris. fol.

Ejusdem Tusculanæ Quæstiones, Romæ, per ULRICUM HAN de Vienna M.CCCC.LXVIII. die primo Aprilis. Calci subnectuntur eodem caractere, CICER. Paradox. de Amicit. Senect. & Somn. SCIP. fol°.

Ejusdem Orationes Philippicæ: finè anni notâ, sed cum præfatoriâ CAMPANI Epistolâ ad Cardinal. Senens. & sex illius versibus; Anser Tarpeii &c. fol°.

TITI LIVII *Decades*: finè anni notâ, sed cum præfatoriâ CAMPANI Epistolâ ad Cardinal. Papiens. & iisd. versibus. fol°.

JUSTINI *Epitome TROGI*: finè anni notâ, & cum iisdem versibus. fol°.

SERVII *Commentarii in VIRGILIUM*: sine anni notâ, & cum iisdem versibus. fol°.

RODERICI SANTII *compendiosa Historia Hispanica. De mandato R. P. D. RODERICI Episcopi Palentini Auctoris hujus Libri*, ego UDALRICUS GALLUS finè calamo aut pennis eundem Librum impressi. Sine anni notâ. fol°.

PLUTARCHI *Vitæ Latinæ*; ex diversis Interpretibus; finè anni notâ, cum præfatoriâ CAMPANI ad Cardinal. PICCOLOMIN. Epistolâ. fol°.

SUETONIUS; absolutus Romæ in pineâ regione viâ Papæ Anno M.CCCC.LXX. Sextili mensē. PAUL. Venet. II. Ann. VI. cum præfatoriâ CAMPANI ad Cardinal. PICCOLOMIN. Senensem Epistolâ. fol°.

QUINTILIANI *Institutiones*; Romæ, in viâ Papæ prope Sanctum MARCUM, die tertiâ mensis Augusti, Anno Salutis M.CCCC.LXX. PAULO Veneto Papa II. florente, Anno ejus VI. cum præfatoriâ CAMPANI ad Cardinal. Senens. Epistolâ. fol°.

Duos verò Libros, quos JOHANNES DE LA CAILLE ex VOLATERRANO attulit ab UDALRICO GALLO ann. 1468. excusos, nondum vidi; nempe AUGUSTINUM de Civitate Dei & LACTANTIUM. Utrumque novi eo anno Romæ, sed à CONRADO SWEYNHEYM & ARNOLDO PANNARTZ impressum.

Ex brevi isto, quem descripsi, Catalogo sic forsan corruptum JOHANNIS DE LA CAILLE locum legerem.

„ Ensuite de quoi il imprima TITE-LIVE, les *Tusculanes* & les
„ *Oraisons Philippiques* de CICERON en 1469. QUINTILIEN en 1470.
„ Il imprima aussi environ l'An 1470. l'*Histoire* &c.

Con-

Condonet (precor) vir harum rerum minimè inscius, quòd in ejus messem meam falcem immiserim, ausus refingere, quod ipse longè melius restituisset; præsertim cùm resciscam ipsum in novam suæ Historiæ Editionem curas secundas meditari; ex quibus quantum auxilii mihi in Annalibus continuandis sperem, cùm ex primis tantum in incipiendis acceperim!

BURMANNUM autem, nisi eò devenierit pertinaciæ, ut se sano omni consilio superiorem opinetur, amicè monitum velim; se intrà suam (qualiscunque sit) provinciam contineat; Commentariorum fascibus Libros, suscipiendus magis quàm invidendus, obruat, & frangat Librariorum foros: at ne rerum, in quibus cæcutire omnino videtur, satagat: si bene audire cupiat, benedictis potiùs quàm maledictis certet. Quicquid in utramvis partem possit accipi, in mitiorem potiùs quàm deteriore interpretetur, ad patronum quàm censorem judicemve agendum paratior: si quos præter me sibi inferiores reperiatur, benignè tractet; cespitantes erigat, non deterreat: provocet nunquam, nisi provocatus; tùmque dictis abstineat amarulentioribus, quæque frons erubescat ingenua, quibùsque qui petitur minùs quàm qui petit, sæpe infamatur: errantibus ignoscat, quò & vicissim ipsi (ut humanum est) erranti ignoscatur; modeste de se sentiat, candidè de aliis: demum (ut breviter omnia complectar) ad innoxiam suavemque magni, in cujus Cathedram successit, GRÆVII indolem contendat, quàm possit proximè, accedere. Ita facillimè majorem laudem & plures amicos inveniat.

Huic Epistolæ finem facere properanti moram injicit undecimus *antiquæ & recentis Bibliothecæ* Tomus, in cujus Articulo sexto locum meis Annalibus, quem minimè meruerunt, Vir ornatissime, dedisti; paucisque, quicquid complectuntur, expediens, inamœnæ lectionis tædium, quod ex aridâ & jejunâ operis tam macri materiâ à Scriptore tam rudi & impolito oreretur, levâsti. Opus sanè illud (quod verissimè observas) paucissimos lectores nanciscetur, eisque solum aliquando consulendi gratiâ, non ullius conciliandæ ex continuatâ lectione voluptatis, interviet. Causæ non defuerunt, cur in Capita non distributum fuerit. Crebræ ab aliâ re ad aliam transitiones, quibus narrationis filum necessariò abrumpebatur, omnem tot, tam varia, tam disjuncta in ordinem redigendi spem abjicere me coegerunt. Ut tamen aliquatenus his Miscellaneis inordinatis & inornatis, & penè (plerique enim vix, nisi ad quærendam Libri alicujus Editionem, hæc in manus fument) inutilibus usum, quem destinaveram, reddam; Indices amplissimos unâ cum Appendice, post Volumina expleta, seorsim polliceor. Ut in declarandis Artis originibus primas *Moguntinis* Typographis, GUTTENBERGO, FAUSTO sive FUSTO, &

& SCHÆFFERO (quod nomen *Germanicum* Latinè redditur OPI-
LIO) deferrem, me id impulit, quòd nulla Typographices Opera
Libris FAUSTI & SCHÆFFERI nomine signatis certòque anno
definitis priora aut viderim, aut à quoquam memorata legerim :
tum etiam quòd illi Typographi, dum Artem exercuerunt, aliique
postea bonæ fidei Scriptores, nemine interim per longum ab initio
usque annorum intervallum reclamante, *Moguntiam* eâ de causâ col-
laudaverint: denique quòd eruditi, qui in diversam sententiam abie-
runt, viri non oculatâ Librorum ullorum supra-dictis antiquiorum
annique notâ consignatorum fide, sive Scriptorum initiis Artis coæta-
neorum aut proximorum autoritate, sed solis ferè conjecturis suam
causam fulciant.

Quòd ad Libros paucos Græcè capitalibus litteris excusos attinet,
HOMERUM iis adnumerare dubitavi, licèt, qui hunc à se aliquan-
do visum & venditum affirmaret, *Parisiis* convenerim.

De PAULI OROSII *Historiâ* ex tuâ *Bibliothecâ* comperio (mè-
que sic sæpius de his rebus moneri gaudebo, & monentibus gratias
habebo maximas) eam etiam sub nomine LEONARDI ac præterea
Venetis bis ann. 1483. & 1500. prodiisse. Illam nunquam hæc-
tenus noveram: *Venetarum* posteriorem *Annalibus* (p. 365.) inserui;
priorem non nisi post illud *Annalium* Volumen impressum videre con-
tiguit, *operâ & sumptibus* OCTAVIANI SCOTI, *tertio Calend. Sex-
til. M. CCCC. LXXXIII.*

Metuo, Vir bonarum Litterarum amantissime, ut te diutius &
importuniùs interpellaverim, studiis utilioribus intentum. Nihil
æquè odi ac prolixas Præfationes, adulationisque fuco perfusas Epis-
tolas; has maximè, in quibus multa ad nauseam usque infarciuntur
ad præsens propositum nihil facientia; ubi plerumque de nihilo mi-
nùs quàm de Libri, cui præmittuntur, materiâ agitur. Tempus
est colophonem huic Epistolæ, quam necessaria rei obscuræ disqui-
sitio longiorem, atquè primùm decreveram, fecit, imponere.

Nihilominus haud succensebis, neque forsan ægre feret BUR-
MANNUS, si ipsius QUINTILIANUM, quantumvis amplissimum
& prætumentem, variantium lectionum ex collatis inter se CAM-
PANI ann. 1470. in fol. & ROBERTI STEPHANI ann. 1542.
in 4°. Editionibus desumptarum specimine locupletavero.

Vale, Vir Clarissime: quicquid hæc ob meam procul à prælo ab-
sentiam deliquerit Dissertatio, ignosce; meosque tenuissimos co-
natus tuo, si id mereantur, suffragio; sin minus, veniâ saltem
dignare.

Londini.

Cal. Novemb. 1719.

EDITIO

QUINTILIANI EDITIONIBUS 11

EDITIO

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

2.	1. M. Fabius Quintilianus Tryphoni Bibliopolæ S.	<i>Deest.</i>
	7. alioqui	aliorum
	10. Usus	<i>Deest.</i>
	12. nonúmque	novúmque
3.	6. quæ	quam
	26. in eloquentiâ	eloquentiæ
4.	2. nihil existimem	existimem nihil
	6. demittere	dimittere
	9. MARCELLE VICTORI tibi	tibi M. Victori
	11. hæc	hoc
	15. quæ	<i>deest.</i>
	16. ejus	hujus
	19. sermone — habito	sermonem — habitum
	21. boni.	bini
5.	6. differendum est, adeò	fit differendum, & adeò
	9. dubitabitur	dubitatur
	26. sibi	<i>deest.</i>
6.	1. Nunc autem	Hæc autem
	3. Quis enim de justo, æquo & bono, non & vir	Quis enim non de justo æquo ac bono modò non & vir
	5. quærit?	quæritur?
	10. desertam — partem	desertâ — parte
7.	7. dicendi	docendi
	8. folis	<i>deest.</i>
	9. instruat	instruant
	10. interpretetur:	interpretatur:
	24. ingenita quædam adjumenta,	ingenita quidem quæ adjuvant,
8.	5. est	<i>deest.</i>
	7. plerosque verò laborem	plerosque non laborem
	12. propria	proprie
	15. Sed hi — fuerunt	Sed ii — fuerint
	17. plurimorum:	plurimorum est:
	19. ut plus	sed plus
	21. Hoc qui perviderit, protinus	Hoc quippe protinus

(B 2)

8. 25. opti-

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. Jo: ANT. CAMPANI 14704

8.	25. optimas ult. nunc	optimos nam
9.	21. præcipiendi peritis indignan- tur,	præcipiendi partibus indig- nantur,
	26. Leonides	Leonidas
10.	3. habere nutrices, pueros, præ- dagogos : at	nutrices pueros habere : pædagogus at
	9. nolentibus se præbet : simul	nolentibus perhibet : simulque
	13. Hinc enim accidunt	Huc enim accedunt
	19. instituendos	instruendos
11.	2. Quid melius alioqui facient ,	Quod alioquin melius fa- cient,
	6. parum	parvum
	7. eo ipso	illo ipso
	8. Hoc per singulos	Et hoc propter singulos
	17. plenam	planè
	20. etiam rogetur & laudetur, & nonnunquam scisse	& rogetur & invitetur , & nunquam non fecisse
	26. cunisque	cujusque
	27. edit	edidit
	28. voce	ratione
	32. faceret	fecerat
	ult. etiam	&
12.	2. tenera	tenera ætate
	7. tractari,	optimè tractari,
	19. perturbent,	turbent,
	23. id	&
	29. illos	illas
	31. utrinque	utrisque
13.	5. stylus cogitationem	stili cogitatio
	14. diu	deest.
	20. festinatione.	ex festinatione
	21. repetitio,	deest.
	22. audientibus:	audientibus:
	ult. ponat.	perdat.
14.	1. γλώσσας	glossas
	4. adhuc circa res	circa res adhuc
	10. locos	quos

14. 13. nunc

Page. Line. ROBERTI. STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

14.	13. nunc	modò
	14. nihil — queunt	dum nihil — quærunt,
	15. juvari	juvare
	18. pluribus asperrimè	pluribus & asperrimè
	21. exprimuntur	exprimantur
	25. ferò	ferò
	32. more	deest.
15.	12. posset,	potest,
	14. & sunt	adsunt
	27. timebantur.	timebuntur.
	31. & mentis	mentis
	ult. & jam	jam
16.	4. ne	nec
	13. istum	istum illum
	15. lumen	limen
	19. officio	officiis
	21. vel amicitia, vel pecunia,	vel pecunia vel amicitia,
	22. num	non
	23. aut	an
	27. ediscenti, scribenti & cogi-	scribenti, ediscenti, cogi-
	tanti	tanti
	30. vel	nec
17.	8. quæstiones	si quæstiones
	12. comparabimus	comprobabimus
	15. omnino	omni modo
	26. in mediâ Reipub. luce	in medio R. P.
	28. illa	deest.
18.	1. offendit :	offendunt :
	2. ut	velut
	4. Nec	Néque
	10. scholâ, etiam quæ aliis.	scholâ autem, quæ & ab aliis
	Audiet multa	audiet. multa
	19. præcedere	procedere
	26. exhortationes	exhortationem
	27. quantum	quam
19.	2. inferiores	inferiores
	7. descendere.	descendere debet.
	10. accipere	excipere

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

19.	12. aptos	apertos	
	14. velis.	velit.	
	17. quod	quam	
	20. loquimur,	loquitur,	
	22. ideóque laude	ideóque & laude	
	25. demittere,	dimittere,	
	26. supra modum sermones	super modum sermonis	
	attollere.	attolli.	
	29. ut	deest.	
	30. fatigationem,	& fatigationem,	
20.	3. perspiciat.	prospiciat.	
	10. verè	& verò	
	15. ingeniorum	ingeniosorum	
	17. illic	deest.	
	19. hæc	ac	
	26. perspiciat	prospiciat	
21.	5. retenduntur:	retinentur:	
	12. naturali — impetu jaceat.	naturalia — utpote jaceant.	
	16. cujuscunque	cujusque	
	17. inter ludendum	intercludendum	
	22. induruerunt.	induruit.	
	25. in animo	in eo	
	26. discentes	discipulos	
	29. convenit, — injuria.	tunc convenit, — injuria est.	
	32. ne	nec	
	ult. hâc castigatione,	hâc tempestate castigatione,	
22.	16. debere	debet	
	18. quâque	quâ	
	20. legendi scribendique	scribendi legendique	
	21. Nec	Ne	
	26. promittit.	promittat	
	27. enarrationem præcedit	narrationem præcedet	
	31. subdititios	subditos	
23.	3. nec	neque	
	4. ei	eis	
	6. mittam	omittam	
	8. ferè	ferme	
	16. oratori futuro	oratoris futuri	

23. 31. literæ

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

23.	31.	literæ,	literarum,
24.	2.	in	deest.
	4.	aspirationis	aspirationis <i>δαρυν</i> [<i>reponē</i> <i>δαρυν</i>]
	5.	—	deest.
	7.	obliquatur. Kappa	eliquatur. X
	9.	X	deest.
		tamen — si	tam — quam si
	10.	Grammatici	Grammatices
	12.	& vos ut eos. At quæ	& quos ut eos. Atque
	15.	putat etiam ex	putet ex
	19.	coeat	deest.
		Atqui littera i, sibi infidit.	aut litteram i sibi infcindet.
	26.	aut	&
	28.	pennis	pinnis
	29.	pinnas	pennas
	31.	cædit cecidit,	cædit excindit,
25.	2.	ac Iasēs,	deest.
	5.	Quin fordeum, fœdúsque	aspiratione in fœdum fœ-
		pro aspiratione, vau simili	dúsque velut simili
	7.	aspirare	ita aspirare.
	9.	in locum aliarum	aliam vim
	11.	Duellos quidam dicere bellos	Duellios quidam dixerē bello-
		aufi. Quid stlatum, stlités-	fos. aut sicut st. locum. st. li-
		que? Quid d literæ cum t	tésque, quòd t literæ cum d
		quædam cognatio?	quædam cognatio.
	13.	in	deest.
	15.	<i>Ὀδυσσεύς</i>	Odissea
	16.	Ulysses	Ulixem
	18.	Dijove & Vejove, pro Dii-	Dijove victore non Diijovi.
		jovi & Vejovi?	
	23.	quot	quotæ
	26.	quòd	&
	27.	in	& in
	28.	de quo	unde
26.	1.	maximè	ac maximè
	6.	orationis	orationum
	7.	authoribus octo duntaxat	duntaxat authoribus octo

Pag. Lig. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

26.	8. Aristarchus	Aristoteles
	13. diducerent :	deducerent :
	14. cui vel alterum deest, vel utrumque, ventus,	qui vel alterum dixisset, vel utrumque eventus
	16. heu : & attractionem,	heheu : & tractionem,
	18. fit	dicenda est
	27. morarentur.	morantur.
27.	2. muræna	Myrrhia
	4. ut	deest.
	5. unde	deest.
	Bruti	Burrhi
	6. taliæque	aliæque
	9. Serani	Sera
	11. intercidit	intercedit
	13. Quærat	Quærant
	16. τῷ δὲ.	deest.
	23. lectus	lectum
	24. Quædam	Quædam verba
	31. valent	valet
	32. indicant.	indicat.
28.	4. diu, ita & dictu & factu.	diu, dictu, factuque.
	8. aptè	apertè
	11. regula	regulam
	12. Hæc exigitur	Hæc igitur
	14. neçtitur,	vertitur,
	16. invisa	imitata
	31. ea	cas
	quem	qua
29.	3. Quid hic promisso tanti operis dignum ?	Quid hic promisso tanti operis dignum antiquis ?
	4. hoc	deest.
	6. est	fit
	7. &	deest.
	9. immutatione,	imitatione,
	11. sint	sunt
	17. gente,	in gente,
	21. est	quæ est
	22. Casnar affectator,	& calamo affectatum,

Pag. Lm. ROBERTI STEPMANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

29.	23. Mastrucam,	manstrugam,
	29. cui libebit	cuilibet
30.	3. Tinca	Tinga
	6. c,	deest.
	7. Metico Suffetico	etiteo susectio eo
	12. falsum	deest.
	15. doctor	dator
	21. forsan	forfitan
	24. Musta	mulsa
	25. non	deest.
	26. non alio	non in alio
	ult. διαίρεσις Europai:	divisio Europæ & Asiæ:
31.	1. συναίρεσιν & συναλοιφήν	συναίρεσιν καὶ συναλοιφήν
	2. Cùm	Tum
	15. aspiraretur,	aspirarent,
	20. mehe quoque pro me	mee quoque pro mi
	25. τόνος	tonos
	26. ponitur,	ponuntur,
	29. ut	aut
32.	1. gravis	brevis
	Hæc de	Hæc quæ de
	7. Item, quantum,	Itémque cùm
	19. est,	deest.
	20. nostro	deest.
	27. aut	autem
	ult. dissyllabis	dissimilis
	nunquam in	nunquam
33.	1. quia eadem flexa ex acutâ	deest.
	itaque	utique
	5. vitia	vitio
	ιωτακισμός, λαμβδακισμός,	iotacismus, & labdacismus,
	& ισχνότηας, & πλατειασ-	& ischnotetas, & plateas-
	μός,	mus,
	6. nominibus	vocibus
	7. κοιλοσομίαν	χηλοσομίαν
	8. inevitabiles	inenarrabiles
	13. vocibus	vocalibus
	14. circa	cura

(C)

33. 15. con-

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

33.	15. contextu, vel	<i>deest.</i>
	16. quia	quod
	22. rectam	rectamque
	23. ut	aut
	31. illud	<i>deest.</i>
34.	1. posse	<i>deest.</i>
	6. in solo verborum	in solo.
	7. & quas	& per quas
	8. quadripertitam	quadrupartitam
	9. Adjectione, ut Veni de Sus- fis in Alexandriam:	adjectione, detractio: ad- jectione, ut nam veni ad Su- sum in Alexandriam:
	10. Ne	Nec
	12. Autem	Aut
	13. Igitur	<i>deest.</i>
	in initio	vicio
	14. fuisse	<i>deest.</i>
35.	15. nunquam	nusquam
	30. evitandæ	devitandæ
	32. quod vocant	quod illi vocant
	2. hæc	<i>deest.</i>
	7. pronuntiet.	prænunciare.
	Quid? non Livius:	Quid verò Livius
	12. Similiter in.	Similiter ne in
	15. itémque	item
	19. diminutum.	minutum.
	36. 3. intrò & intus, unius loci adverbia:	intro loci adverbium est.:
36.	4. intrò sum,	introrsum,
	6. enim	etiam
	comprehensionis	comprehensionis
	9. vitiosa non possunt,	vitiosè non potest,
	10. Megalefia:	Megaléfia:
	13. oratoribus quoque permissa.	& oratoribus quoque pro- missa.
	15. paulò,	<i>deest.</i>
	hoc	hic
	20. artem:	<i>deest.</i>
		36. 22. in-

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. Jo. ANT. CAMPANI 1470.

36.	22. incurreret , inhonoratam	incurreret, inornatam
	25. ut instituta etiam	instituta quoque
	30. petoriturum : quorum	petoriturum majorum
	ult. vendicant :	vendicavit:
37.	3. confessis	concessis
	11. cum	deest.
	17. sic	ac
	25. & — si ut	ut — ficut
	7. e	s
	30. Achilli & Ulyssi	Ulixi & Achilli
38.	2. secutus antiquos	apud antiquos
	C. Cæsar	Cæsar
	15. concesserim :	concesserimus:
	16. cape & si vis :	cape si vis:
	17. luere	ludere
	18. suovetaurilia	solitaurilia
	ex	deest.
	19. & tauro.	tauro.
	22. &	deest.
	24. aut	deest.
	26. malevolus :	malivulus:
	29. biclinium : aut contrà , ut	bidinium. contra & epi-
	epitogium	tergium
	31. ἐπὶ	e pi
	nec	neque
	32. nec Gallus	neque Gallicus
39.	2. quum sit præpositio con :	cum præpositio cum sit.
	fic ignavi & erepti & si-	ignavi & re. p. & syllaba.
	milia	
	5. κυρταυχένα	cirauchena
	6. incurvicervicum vix	incurvicervicum pecus vix
	13. orationi	oratori
	19. fortiter	fortè
	20. niterentur.	niteremur.
	23. &	deest.
	26. metri	mentiri
	nisi siquando nihil	nisi qñ nihil

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

39.	27. utroque	utrâque
	33. numo, cui publica forma.	minimo, cui p. forma
	ult. analogia	in analogiâ
40.	7. diminutione.	deminutionem.
	10. hâc domu.	an domi
	11. hâc domo,	an domo,
	17. fatendi	finiendi
	18. in infinitis	in finitis
	21. in infinito	in finito.
	22. fiunt, — etiam.	sunt. — &
	26. dicetur,	dicet,
	31. quod	qui.
	32. id quidem.	id quid quidem.
41.	4. hoc	deest.
	5. pagunt,	pacunt :
	6. exoleverat,	exoluerat.
	7. pago,	paco,
	9. quum sibi	eum & sibi.
	12. simili.	similia
	18. positum,	impositum,
	20. καὶ πρὸς	καὶ ἀπρὸς.
	Illa.	Illi
	22. us finita,	us literis finita,
	23. in ris syllabam.	ris syllabâ
	26. dicere	dici
	Quid, non	Quid verò.
	27. exeunt:	eunt:
	ult. primum	primò.
42.	2. quid quo.	quid quóque.
	12. duplices	duplices quoque
	17. Caium scriptis emendat,	C. Cæsarem scriptis emen-
	quod is caldum dicere quàm	dacius calidum dicere quàm
	calidum malit : non quia	caldum mavult : non quia
	illud	id
	20. εὐεργετῶν	εὐεργετῶν.
	22. recta	certa
	26. avete	avere
	27. caleface	calefacere

EDITIO

Pag.	Lin.	ROBERTI STEPHANI 1542.	JO. ANT. CAMPANI 1470.
42.	29.	alia est	adjacet
	30.	quod	qui
	31.	invenire	minuere
	ult.	in summis	à summis
43.	2.	in.	deest.
	5.	quia	quæ
	12.	Quid ? non similes quoque	Quid verò si similes quidem
	21.	an prædura	an plura
	23.	& ire ——— faciendi.	& ruere ——— paciendi
	24.	in.	deest.
	26.	fit ?	est ?
	27.	Ac de Analogiâ vel nimium.	Hæc de analogiâ. nimirum &
	28.	inquirit,	requirit,
44.	3.	ne	non
	5.	definitionibus	diffinitionibus
	6.	conatur	conantur
	7.	Triquedram,	Triquadram
		meridiem an medidiem	meridie an medidiæ
	8.	aliâque quæ	aliâque sunt quæ
	10.	sive illa	si illa sive
	11.	præcipuèque æolicâ ratione	pricipuè æolicâ oratione
	12.	ex	deest.
	14.	Pici:	Phytici:
	15.	Beneventum : quæ Capitolium, collem.	Beneventumque capitolium & collem.
	17.	qui	quæ
	19.	aut correptis	deest.
	21.	sitne	sit enim
	24.	id est	idem
		dederit	dedit
	27.	sit &	sit ut
	28.	volipes : etiâne à contrariis	volipes : & eam interpretationem rectam sequendam improbandam contrariam à contrariis.

Pag.	Lin.	ROBERTI STEPHANI 1542.	Jo. ANT. CAMPANI 1470.
44.	29.	umbra opacus	umbratio pacus
	30.	ab usu: & dis,	à luxu: & ditis
	32.	quasi	quare
45.	2.	perveniemus	veniemus
	6.	inscripserunt:	scripserunt:
		Caius Granius	Gavinius
	8.	argumento.	argumento innuit.
	11.	At L. Ælius	ait Ælius
	15.	voluit? quum	voluit? ad eum enim scribit,
			cum
	18.	Quidam	quod quidam
	20.	strepere,	stertere,
	26.	Verba à	Verba & à
	27.	sed	deest.
46.	1.	Exantlare,	Exanclare,
	3.	consecratis	congregatis
	7.	Nam si	Nam etiam si
	19.	quid est	quidem est
	22.	si ex eo quod	ex eo si quod
	29.	lavamus & tondemus,	lavamur & tondemur,
47.	14.	interim	interdum
	18.	&	ut
	21.	præpositionem,	præpositione,
	26.	itémque	item
	27.	quom — cum: si verò causam, per q ac duas se- quentes uu scriberetur.	q — c ac duas insequen- tes scriberetur.
48.	31.	jam inter	jam etiam inter
	4.	commutatur.	comitatur.
		etiam	&
	7.	est	deest.
	10.	quæ	quia
	11.	quòd	qui
	12.	ad omnes vocales vim suam	ad omnes vim suam voca- les
	15.	&	deest.
	22.	Interim	Interdum
	23.	Vesperug.	deest.

Page. Lim. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

48.	26.	scribebant	scriptum est,
49.	2.	quia i tam	cum tam
	4.	& i longa	in i longam
	6.	& familia	& his familia.
	8.	erit:	erunt:
	11.	in trisyllabis	inter syllabas
	12.	Ai	ae
	17.	hi Syllae	in his syllabae
		Est in	Est & in
	22.	caussa,	causas, &
	24.	paululum	paulum
	27.	C.	G.
	32.	Quid? non	Quid verò
		dicem & faciem	dice & face
50.	1.	quod & ex	quod in
	2.	a	deest
	5.	Hæc	Hic
	6.	i littera	i litteram
	14.	quod cui,	qui e u i
	15.	proposui literis enotamus:	præposui litteris annotamus:
	16.	Quoi	qui & oi
	19.	o	deest.
	20.	facris	fatis
	21.	Nec	Secus
	22.	Consules	consules
	23.	coff.	deest.
	24.	tertiam	tertia
	30.	custodiant	custodiat
	32.	loquendi scribendique	scribendi loquendique
51.	7.	grammatica	grammaticæ
	8.	est	deest.
	10.	exactor?	exactor est?
	13.	de	deest.
	14.	circa illas	super illas
	21.	lenius	levius
	23.	parte	deest.
	29.	adhuc	deest.

52. i. ut

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI. 1470.

52.	1. ut		deest.	
	6. firmiore		firmioris	
	8. sublimitate		subtilitate	
	10. Tragœdiæ.		Tragœdi.	
	13. nolim		notis	
	amat,		amant,	
	14. quibus sunt		à quibus	
	15. ne		deest.	
	17. comœdiæ, quæ		Comœdia æquæ	
	24. prælegenda:		perlegenda:	
	29. ἀττικισμός		atticis mos	
	31. in		deest.	
	ult. petenda,		petenda est.	
53.	1. deliciarum genera	vitiâ-	deliciarum vitia	
	que			
	6. & cæteros		etiam cæteros	
	7. Accii, Pacuvii,		ac. P. Acuvii,	
	12. proposuere		præposuere	
	21. composita:		sunt posita:	
	24. μεταπλάσμις		metaplasmos	
	25. σχηματισμός		schematismos,	
	28. rudimenta		erudimenta	
	32. sed		idem	
	ult. id est		idem	
	λέξεως		lexeos	
54.	1. ἀγνοίας		dianeos	
	4. decoro		decore	
	9. certè		certis	
	10. quis unquam		quisque usquam	
	14. schedas		fordes	
	19. vanæ		varie	
55.	5. paraphrasi		perifrasi	
	6. & exornare salvo	modò	salvo poetæ sensu exornare,	
	poetæ sensu,			
	11. ratione		lectione	
	26. à poetis		de poetis	
	28. rhetores		præceptores	
56.	4. ἐγκύκλιον παιδείαν		ευκυκλον παιδεαν	

EDITIO

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

56.	6. & esse perfecta finè his orandi scientia non potest,	& esse perfectæ finè orandi scientiâ non possunt,
	11. datâ	ductâ
	13. nominibus	numeris
	14. foro,	fore,
	18. eum	enim
	31. antidotum	anthidotus
	morbis	oculis
	32. interim	interdum
	ult. quoque	deest.
57.	3. humanæ rationi	humanâ ratione
	7. ostendunt	ostendant
	8. proferunt,	proferant,
	10. æquè	utique
58.	1. erit	erat
	8. eâ	ejus
	11. ἀρμονίαν	harmoniam,
	15. Socrates jam	Socrates se jam
	16. cecinisse	concinisse
	18. autem	deest.
	20. tanto	tantum
	22. vocant,	vocat,
	29. remiges	remigem
	31. plurimum	plurimum
	32. quamlibet	qualibet
59.	1. conjungere.	contingere.
	2. quoque,	deest.
	4. Aristoxenus	Aristosenus
	grammaticen musicæ	grammatice musicen
	13. senex reposcenti	senex, qui reposcenti
	15. psaltis	psaltriis
	23. quantam	quantum
	25. gratiis	Græcis
	30. καὶ μέλῳ ἑμμετρον	& μέλῳ
	31. non	deest.
	ult. flexus	flexum
60.	1. sunt — plurimi	fiunt — plurimum
	4. supervacua	supervacuum

(D)

60. 10. Alia

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

60.	10. Alia quoque collocationis	Aliâque collocutionis
	11. concitationem judicum	concitatione judicis
	14. decens & aptus motus,	motus & decens actus
	15. qui dicitur	deest.
	22. τὸν ὀπίον	tonarium
	23. deberet ministrabat.	debebat monstrabat.
	ei cura	etiam cura ei
	27. concesserint.	concesserunt.
	28. si quis tam cæcus	aliquis tam incertus
	29. illos	illis
	30. dicenda,	discenda,
	32. ad	usque ad
61.	3. ex ipsis,	ex his,
	4. placeat :	placet :
	9. quâque & ipsi nam psalteria & spadices etiam	quâque & ipsi nec psalteria ipsa dicas e- tiam
	10. sed	sed nec
	15. nutricum quæ adhibentur	nutricum illi quæ adhibetur
	16. allecationi	allectioni
	20. Quæ si dici debet ab Ora- tore, nec dici	Quæ si disci ab Oratore nec disci
	22. iniqui	iniquè
	26. & acui, & ingenia ad cele- ritatem	& acui ingenia, & celerita- tem
	29. Ea	Id
	ult. primis	in primis
62.	3. saltem	deest.
	5. linearis causas :	linealis causis :
	6. nam — sunt habet	jam si — sint habent
	15. syllogismis,	filogismo
	16. enthymemate,	ἐνθυμηματε
	18. γραμματικὰ ἀποδείξεις dicuntur.	grammate apodixis dicitur.

62. 19. verifi-

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI. 1470.

62.	19.	verisimilia	verissimilia
	21.	Ψευδογραφίας	pseudographias
	26.	plurimum	primum
	27.	qui	quia
	28.	magnitudines	magnitudinem
63.	8.	pedes	deest.
		extremitatis,	exterminant,
	9.	divisæ	clausæ
	17.	ducetur:	circum ducetur:
	21.	Hoc	Hæc
	23.	Quid, quodd	Quicquid
	25.	numerus	numerus
		discimus	dicimus
	32.	videtur esse usus	videntur esse usi
64.	3.	exempla	extra
		transeamusque	transeamus usque
	5.	est	deest.
	6.	quarum	quibus
	8.	de sectione	defectionem
	14.	comædo	de comædo
	18.	vernilitate	vernulitate
	19.	amoris, avaritiæ	amores avaritiæ
		affectum:	effectum:
	28.	in his	hujus
	ult. &	literæ	& pro ρ litera
65.	1.	λ	labda
	2.	t, non valuerunt, in g ac	g n ne valuerint in a c d de-
		d molliuntur.	moliuntur.
	8.	καταπεπλασμένον	Cathaplasmen
	11.	ut quoties exclamandum e-	ut erit lateris quotiens ex-
		rit, laterum conatus	clamandum conatus
	25.	qui	quis
	29.	augendam	augendum
	ult.	assistat neque	existat: nec
66.	3.	&	deest.
	7.	corporis	corporum
	9.	formantur:	formatur:
	10.	indoctæ rusticæ've	inductæ rusticæ

(D 2)

66. 12. aliâ

Pag. Lin. ROBERTI STEPHANI 1542. JO. ANT. CAMPANI 1470.

66.	12. aliâ	illâ
	13. nec hoc	neque hæc
	15. indignum	indignandum
	16. quæ est (ut nomine ipso declaratur) lex	quæ in nomine ipso declaratur lex
	20. & à Chrysippo	& Crisippo
	26. in tertio	intentio in tercio
	30. etiam	deest.
	31. reprehensione	reprensione
67.	10. tamen	deest.
	11. oporteat.	oportere.
	19. probant ?	præbent
	24. motusque	motus
	sub	deest.
	25. horis diversa partiamur,	curis horas partiamur,
68.	9. hortis	ortis
	alvearibus accommodent	alvearibus avibusque accommodent
	10. Cur ipsi	Cur non ipsi
	23. cœperis,	ceperimus,
	24. παιδομαθῆς	πλειομαθῆς
69.	7. secedet,	recedet,
	11. subsidia	succisiva
	13. ut	aut
	16. suppeditabat	suppeditabit
	18. cur	cum
70.	5. conterunt,	conteruntur,
	geometræ potius ac musico	geometriæ potius ac musicæ

In molem satīs magnam excrevit hoc collationis specimen; in quo ad multas minutias, quæ omitti potuissent, exscribendas attentior fuisse videar. Grandem variantium lectionum (quæ ridiculæ sunt & otiosæ) sarcinam nunquam probavi: & hæc forsā messis rediisset ad manipulum, si excussis paleis triticum seposuissem. Sed malo delectum hunc habendum iis, quæ in QUINTILIANI lectione familiariùs versati sunt, relinquere, quàm temere, quid rejiciendum sit, quid retinendum, judicare.

Plurima ex CAMPANI Editione adnotavi, quæ in erratorum, non variantium lectionum, loco ducenda sunt. Ex his tamen Lector haud difficulter conjiciet, unde pleraque hujusmodi in antiquis & primariis Authorum Editionibus errata manaverint. Si quis autem aliquot vocum (quas hîc à me notatas deprehendet) transpositionem, mutationem, omissionem, aut additionem levioris, quâ ut animadvertatur, momenti esse censeat, nullus equidem refragabor, si unicum sensum spectes; longè aliter sentiam, si dictionum ordinem luculentiorē, & (quam vocant) *ῥυθμιαν*, quæ ex aurium arbitrio plerumque pendet, attendas. Erratorum porrò ea habenda est ratio; ut alia cùm Typographicæ Artis infantia, tùm Operarum lapsui; alia ipsorum Manuscriptorum partim ætate partim Scribarum festinatione aut negligentia corruptorum vitio tribuantur: nam iis temporibus Correctores, quantumvis eruditi, & ex iis plerique recentibus neutiquam indoctiores, Codices manuscriptos (quorum magna est autoritas) sequi superstitiosè maluerunt, quàm Criticæ (cujus nonnunquam nimia in posteriore sæculo apud sciolos fuit licentia) audaciùs indulgere. Illa præterea in Manuscriptis, uti se habebant, repræsentandis fides maximo nunc usui esse Editoribus potest; quòd ex ipsis Manuscriptis non modò liberior sed etiam certior veritatem excerpti locus detur, quàm cùm Manuscriptorum lectio per Criticorum turbam jactata prorsus immutetur. In eam igitur (quam interim doctiorum judicio submitto) opinionem adducor, ut Librorum in lucem primùm edendorum primaria (quantum fieri potest) lectio, modò non fuerit omnino vitiosa, in textu retineatur; si dubia aut confusa & corrupta appareat, rejiciatur utcunque ad marginem, aut variantium lectionum catalogum; & si manifestè sit mendosa, eliminetur. Quare id in omnibus, quos prælo tradidi, classicis non fecerim, in causâ fuit, quòd nec mihi Editionum primariarum semper esset copia; neque virorum doctorum, qui Libros illos ad prælum revocaverunt, Editiones posthabendas duxerim. In nonnullis (VIRGILIO, HORATIO, &c.) me ad antiquas respectum habuisse observabit Lector benevolus, quem à meis lucubratiunculis asperior BURMANNI censura non deterruerit.

Sufficiat jam primum *Oratoriarum Institutionum* Librum evolvisse. Ultra progredi non patitur secundum, cujus absolvendi cura me nunc occupatum tenet, *Annalium Typographicorum* Volumen. Neque enim novam *QUINTILIANI* Editionem curare meum est, ne quis conqueratur me in alienam provinciam, in quâ *BURMANNUS* adeo sudavit, curiosius inquirere. Quicquid in hac egi Dissertatione ad antiquas *QUINTILIANI* præsertim Editiones, idèoque ad *Annalium* institutum pertinet; eadèmq; Voluminis formâ excudendum curavi, ut unâ cum quolibet *Annalium* Volumine, aut *Appendice*, tandem compingatur.

Cùm *QUINTILIANI de Institutione Oratoriâ* Editionum Catalogum, quem contexuit *BURMANNUS*, obiter percurrerem; observavi in eo omitti non paucas, & earum nonnullas neutiquam incelebres: ex quibus aliquas indicandas selegi.

fol.° *Quintiliani Institutiones Oratorias diligenter emendatas Antonius Zarotbus Parmensis Mediolani sollerter impressit anno à Natali Christiano 1476. 5. Idus Junias, auspice Christo. Hanc Editionem, cùm primum excuderetur Annalium Typographicorum Volumen, nondum videram.*

fol.° *Quintilian. Institutiones & Declamationes: apud Jo. Badium Ascensum. Paris. 1519.*

4to. *Quintilian. Institutiones & Declamationes: apud Nicolaum Savetier. Paris. 1531.*

27.

4to. *Eadem: apud eundem. Paris. 1531.*

fol.° *Eadem, cum Comment. Ret. Mosellani, Joach. Camerar. & Ant. Pini in Institut. ex Officinâ Michaelis Vascosani. Parisiis. M. D. XXXVIII.*

fol.° *Eadem, cum iisdem, ex eadè Officinâ. Parisiis. M. D. XLII. &c. &c.*

Institutionum Epitomen Authore Jonâ Philologo excudit etiam in 8.° Simon Colineus Parisiis ann. 1539. & 1542.

Altera item in 8.° *Parisiis*, cujus *BURMANNUS* mentionem fecit imperfectam, Anno 1554. hunc gerit Titulum:

M. Fab. Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libr. XII. in Commentarios redacti Petro Paulo Vergerio Auctore, ex Bibliothecâ Joann. Tillii Episcopi Briocensis. Parisiis. M. D. LIII. apud Guil. MORELIUM.

In *BURMANNI* Catalogo non semper docemur, utrùm Editio *Institutiones & Declamationes*, an has illasve solas complectatur; v. g.

In Editione *Coloniensi* 1521. & hæ & illæ continentur; illæ apud *COLINÆUM* 1541; & *ROB. STEPHANUM*, ac *VASCOSANUM* 1542. Hæ apud *COLINÆUM* 1542.

In

QUINTILIANI EDITIONIBUS. 3^{II}

In prædicto Catalogo occurrit QUINTILIANI Editio 1544. apud MICH. VASCOSANUM in 4to. Quod quidem verum esse puto, si de Libris *Institutionum* quibusdam intelligatur; dubito, si de omnibus. Nam ex Officinâ MICHAËLIS VASCOSANI in 4to. prodierunt, seorsim, Libri 1.^{mus} 2.^{dus} 4.^{tus} 7.^{mus} 8.^{vis} 9.^{mus} anno 1544. Liber autem 3.us ann. 1551. 5.^{tus} 1553. 6.^{tus} 1546. Hos Libros ex QUINTILIANI Editionum collectione aliquando à clariss. ALMELOVEENIO in suum postea usum selectâ, quam in BURMANNI quoque manus venisse ex ipsius Præfatione accepi, describere ipse potuisset. An seorsim itidem Libri *Institutionum* reliqui ex eadem Officinâ prodierint, incertus sum.

In eodem Catalogo exhibentur binæ illæ seorsim Editiones :

- „ 1536. Paris. apud Fran. Gryphium C. N. Mosellani in fol.º
- „ 1536. Parisiis apud Hæredes Jo. Badii Ascensii : Item Declamations & notæ P. Mosellani, quæ 1530. præferunt in fol.º

At verò utramque paulò expressiùs libet describere.

M. Fab. *Quintiliani Oratoriarum Institutionum libri XII. Additæ sunt adnotationes Petri Mosellani in Lib. septem. Parisiis, apud Jacobum Kerver. M. M. XXXVI. Ad finem Institutionum adduntur etiam Declamationes ad quarum calcem, apud Fran. Gryphium M. D. XXXVI. Denique Petri Mosellani in Institutiones Oratorias adnotationes: Parisiis, apud Jacobum Kerver. M. D. XXXVI.*

M. F. *Quintiliani Institutiones Oratoriæ; ejusdem Declamationes: omnia ad veterum Codicum fidem recognita ac restituta. Mense Febru. M. D. XXXVI. Pro Hæredibus Jod. Badii Ascensii. Et ad finem INSTITUTIONUM, Parisiis excudebat Joannes Lodoicus Tiletanus Mense Februar. M. D. XXXVI. Et ad Declamationum ac Castigationum finem, Ex Officinâ nostrâ Librariâ, 1536. Mense Martio. Denique Petri Mosellani Annotationes in Rhetoricas Institutiones. Pro Hæredibus Jod. Badii Ascensii. M. D. XXXV.*

De *Declamationibus* & MOSELLANI notis, quæ 1530. præferunt, nil adhuc compertum, exceptâ *Burmanni* Catalogi autoritate, habeo. Illarum certè Editio fieri non potuit apud Hæredes Jo. Badii Ascensii, cùm constet ipsum BADIUM ante annum 1535. non mortem obiisse.

Singulas *Burmanni* Catalogi Editiones diligentius examinare nunc non vacat. Magni interesse (ni fallor) puto, Librorum notitiam clarè & dilucidè exponi: & optandum foret, ut in isto Catalogo majore accuratione variae QUINTILIANI emissiones, quas vidit Editor, indicarentur; & unde reliquas acceperit, commonstraretur. Sed *Aquila non capit muscas*, neque BURMANNUS ad hu-

hujusmodi minutias, quas arbitratur Cathedrâ Professoris indignas, descendit: & nescio, an non pro suâ dignitate melius easdem omnino intactas præterisset, quàm ita vagas, indistinctas, & indefinitas Lectorum oculis subiecisset.

Jam tandem missum facio Lectorem; quem legendi, nec minus me scribendi, tædium cepit. Liceat id iterum in hujus Dissertationis calce bonâ fide affirmare, indolem meam esse placabiliorem, quàm ut quengquam ultro iritem. BURMANNUS, nisi stylum in me strinxisset prior, fuisset adhuc mihi ignotus & inobservatus: nec, nisi sese obtulisset aliquam meorum *Annalium* partem, hâc quasi Appendiculâ, illustrandi occasio, istius censura esset tanti, ut in re tam futili tempus & operam perderem.

Resiste paululum, Lector, & paucis ausculta. Compertum non ita pridem habui locupletissimam BONEFONII Editionem à Domo. DES-MAISEAUX fuisse jamdiu adornatam & nunc prælo paratam. Id si paulò antè rescissem, nequaquam huic operi manum admoveere voluissem, quod vir in illis rebus tantò peritior in se susceperat. Neque sanè lubens ad manualet istam Editionem recognoscendam accessissem, nisi Typographus, cujus operâ in Classicis usus sum, enixè orâisset, ut, quoniam (suadentibus amicis) BONEFONIUM formulis suis subicere meditabatur, plagulas vellem emaculare. Instanti parui, & de meo nil, præter Præfationem, adjeci. Editionem mihi obtulerat, *Altenburgi* apud GOTHOFREDUM RICHTERUM curante CHRISTOPHORO GRÆFIO anno M.DC.LXIX. datam: quæ cùm minimè placeret, secutus sum, quam unicam habebam, *Lejduno-Batavam* ex Typographiâ NICOLAI HERCULIS anno 1659. impressam: quam scilicet ob Typorum venustatem textumque satis à mendis typographicis liberum minimè aspernandam ratus, deprehendebam etiam in illâ Poëmatum parte, quæ *Basia* continet, cum * *Commentariis Litterariis* omnino convenire. Primam Editionem aliàsve, quibus hanc collatam vel augerem vel emendarem, nondum videre contigit. Ad hunc itaque Poëtam (in quo multa sunt, quæ mihi non admodum probantur) eundem, atque ad antiquos alios, animum non autuli; gaudeoque id negotii virum eruditorem sibi demandasse.

Hæc palàm profiteri visum est, ut constet, quàm à quoquam ultro offendendo absim, nolimque quicquam immeritò mihi insolentius arrogare.

* *Memoires de Litterature*, Tom. I. Part. II. Artic. VII.

